

μύτη

μύτη, η, ουσ. [<μσν. μύτη <μύτις], η μύτη· η άκρη οποιουδήποτε πράγματος που καταλήγει σε αιχμή: «στη μύτη του ακρωτηρίου υπήρχε ένας φάρος || λέρωσα τις μύτες των παπουτσιών μου || στράβωσε η μύτη του μαχαριού || τσιμπήθηκα με τη μύτη της καρφίτσας». Υποκορ. **μυτίτσα κ. μυτούλα, η κ. μυτάκι, το** (βλ. λ.). Μεγεθ. **μύταρος κ. μύτος, ο κ. μυτάρα, η** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 102 φρ.)·

- *αν μπορείς, πιάσ' του τη μύτη*, έκφραση με την οποία προτρέπουμε κάποιον να πιάσει τη μύτη κάποιου για να μας αποδείξει πως δεν τον φοβάται: «αφού λες πως δεν τον φοβάσαι, όταν θα 'ρθει αν μπορείς πιάσ' του τη μύτη». Από το ότι, το άτομο που του πιάνει κανείς τη μύτη, αντιδρά βίαια·

- *αν..., να μου περάσεις χαλκά στη μύτη*, βλ. φρ. *αν..., να μου τρυπήσεις τη μύτη*· βλ. και λ. χαλκάς·

- *αν..., να μου τρυπήσεις τη μύτη*, λέγεται εν είδει στοιχήματος με τη σιγουριά ότι αυτό που λέω, αυτό που υποθέτω είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί, δε θα πραγματοποιηθεί ή δε θα έχει τη χρησιμότητα ή χρηστικότητα που επιδιώκουμε: «εγώ λέω πως θα σε βοηθήσει κι αν δε σε βοηθήσει, να μου τρυπήσεις τη μύτη || αν σου επιστρέψει τα λεφτά που του δάνεισες, να μου τρυπήσεις τη μύτη». Πολλές φορές, μετά την υποθετική πρόταση ακολουθεί το *εμένα* ή το *τότε εμένα* και σχεδόν πάντα συνοδεύεται από χειρονομία με το δείκτη να πιέζει από πλάγια τη μύτη σαν να επιδιώκει να την τρυπήσει. Συνών. *αν..., γράψε με ή αν..., γράψε μας / αν..., εγώ θα κάτσω να με γαμήσεις / αν..., να με φτύσεις / αν..., να με χέσεις / αν..., να μου περάσεις χαλκά στη μύτη / αν..., να μου περάσεις χαλκά στη μύτη*·

- *άνοιξε η μύτη μου*, άρχισε να τρέχει αίμα μετά από χτύπημα που δέχτηκα: «μου 'δωσε μια μπουνιά στο πρόσωπο κι άνοιξε η μύτη μου»·

- *απ' τη μύτη να τον πιάσεις, θα σκάσει*, είναι πολύ εκνευρισμένος, πολύ εξοργισμένος: «μην του πεις κουβέντα, γιατί απ' τη μύτη να τον πιάσεις, θα σκάσει»·

- *βαδίζω στις μύτες*, βλ. συνηθέστ. *πατώ στις μύτες*·

- *βαδίζω στις μύτες των παπουτσιών μου*, βλ. συνηθέστ. *πατώ στις μύτες των ποδιών μου*·

- *βαδίζω στις μύτες των ποδιών μου*, βλ. συνηθέστ. *πατώ στις μύτες των ποδιών μου*·

- *βάζει παντού τη μύτη του ή βάζει τη μύτη του παντού*, βλ. φρ. *χώνει παντού τη μύτη του*·

- *βουλώνω τη μύτη μου*, βλ. συνηθέστ. *κρατώ τη μύτη μου*·

- *βούλωσε η μύτη μου*, κρυλόγησα, συναχώθηκα: «βγήκα μέσα στο κρύο ντυμένος ελαφρά και βούλωσε η μύτη μου»·

- *δε βλέπει πέρα απ' τη μύτη του, α.* έχει μεγάλη μυωπία: «του έδειχνα πέρα στο πέλαγος το γιοτ που ερχόταν, αλλά δεν ήξερα ότι αυτός δε βλέπει πέρα απ' τη μύτη του!». **β.** δεν έχει διορατικότητα, δεν μπορεί να δει ή να υπολογίσει μακροπρόθεσμα, είναι κοντόφθαλμος: «επειδή αυτός ο άνθρωπος δε βλέπει πέρα απ' τη μύτη του, με τον τρόπο που έστησε τη δουλειά του, θα αποτύχει μέσα σε λίγο καιρό». **γ.** είναι συντηρητικός, στενόμευαλος, προσκολλημένος στις παλιές συνήθειές του, είναι αρνητικός στους νεωτερισμούς: «περίμενες κι εσύ από άνθρωπο που δε βλέπει πέρα απ' τη μύτη του να καταλάβει τα σύγχρονα προβλήματα της νεολαίας;»·

- *δε βλέπω (ούτε) τη μύτη μου, α.* είναι πολύ σκοτεινά και δε βλέπω καθόλου: «μόλις έγινε διακοπή ρεύματος, δεν έβλεπα ούτε τη μύτη μου μέσα στο δωμάτιό μου». **β.** είμαι πολύ μεθυσμένος: «αν πω κάνα ποτήρι παραπάνω, δε βλέπω ούτε τη μύτη μου». (Λαϊκό τραγούδι: *απ' τη σούρα μου τη μύτη μου δε βλέπω, μα γλεντάω δίχως να παρεκτραπάω και γι' αυτό ελέγχους δε σου επιτρέπω σ' ό,τι πω, σ' ό,τι χορέψω σ' ό,τι πω*)·

- *δε λύθηκε μύτη*, βλ. φρ. *δεν άνοιξε μύτη*·

- *δε μάτωσε μύτη*, βλ. φρ. *δεν άνοιξε μύτη*.
- *δε με γελά η μύτη μου!* είμαι σίγουρος πως μυρίζω αυτό που ανέφερα: «εδώ και ώρα μυρίζει βενζίνα, δε με γελά η μύτη μου! || μαγειρεύεις στιφάδο, δε με γελά η μύτη μου!».
- *δεν αδειάζω να ξύσω τη μύτη μου*, **α.** είμαι πολύ απασχολημένος: «δεν μπορώ ν' ασχοληθώ μαζί σου, γιατί διαβάζω κάτι επείγοντα συμβόλαια και δεν αδειάζω να ξύσω τη μύτη μου». **β.** έχω συνεχή δουλειά: «δουλεύω σ' ένα σούπερ μάρκετ και κάθε Σάββατο δεν αδειάζω να ξύσω τη μύτη μου». Συνών. *δεν αδειάζω να ξύσω τ' αρχίδια μου / δεν αδειάζω να ξύσω τ' αφτί μου / δεν αδειάζω να ξύσω τον κώλο μου*.
- *δεν άνοιξε μύτη*, η συμπλοκή υπήρξε εντελώς αναίμακτη: «οι δυο παρέες αρπάχτηκαν στα χέρια, αλλά ευτυχώς μπήκαν στη μέση άλλοι ψυχραιμότεροι και δεν άνοιξε μύτη». Συνών. *δεν άνοιξε ρουθούνη*.
- *δεν πρόλαβα να ξύσω τη μύτη μου*, σε πολύ γρήγορο χρονικό διάστημα, σχεδόν αστραπιαία: «δεν πρόλαβα να ξύσω τη μύτη μου κι αυτός μου την κοπάνησε». Συνών. *δεν πρόλαβα να ξύσω τ' αρχίδια μου / δεν πρόλαβα να ξύσω τ' αφτί μου / δεν πρόλαβα να ξύσω τον κώλο μου*.
- *δεν προλαβαίνω να ξύσω τη μύτη μου*, **α.** είμαι πολύ απασχολημένος: «μου 'φεραν να ελέγξω όλα τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης και δεν προλαβαίνω να ξύσω τη μύτη μου». **β.** έχω συνεχή δουλειά: «είχα τόση δουλειά σήμερα, που δεν προλάβαινα να ξύσω τη μύτη μου». Συνών. *δεν προλαβαίνω να ξύσω τ' αρχίδια μου / δεν προλαβαίνω να ξύσω τ' αφτί μου / δεν προλαβαίνω να ξύσω τον κώλο μου*.
- *είναι (για) να κρατάς τη μύτη σου*, **α.** λέγεται στην περίπτωση που επικρατεί κάπου αφόρητη δυσοσμία: «είναι τόσο βρόμικη οικογένεια, που όταν πας στο σπίτι τους, είναι για να κρατάς τη μύτη σου». **β.** λέγεται και στην περίπτωση που θέλουμε να χαρακτηρίσουμε κάποιον ως μεγάλο απατεώνα, ως μεγάλη λέρα: «δεν κάνω παρέα μ' αυτόν τον άνθρωπο, γιατί είναι για να κρατάς τη μύτη σου».
- *είναι (για) να πιάνεις τη μύτη σου*, βλ. φρ. *είναι (για) να κρατάς τη μύτη σου*.
- *είσαι και φαίνεσαι κι απ' τη μύτη σου κρέμεσαι*, επιστροφή κακού χαρακτηρισμού σε κάποιον με επιθετική διάθεση: «είσαι μαλάκας. -Είσαι και φαίνεσαι κι απ' τη μύτη σου κρέμεσαι». βλ. και φρ. *είσαι και φαίνεσαι*, λ. φαίνομαι.
- *έκλεισε η μύτη μου*, είμαι συναχωμένος, συναχώθηκα: «κάθισα ανάμεσα στα ρεύματα κι έκλεισε η μύτη μου».
- *έπεσε η μύτη του ή του 'πεσε η μύτη*, έχασε την έπαρση που είχε, ντροπιάστηκε, ταπεινώθηκε: «μας έκανε το λεφτά κι όταν μαθεύτηκε τι φτωχοπεινάλας είναι, έπεσε η μύτη του».
- *έρχομαι μύτη με μύτη (με κάποιον)*, διαπληκτίζομαι έντονα με κάποιον, είμαι έτοιμος να πιαστώ στα χέρια με κάποιον: «περ ο ένας, περ ο άλλος, στο τέλος, χωρίς να το καταλάβουμε, ήρθαμε μύτη με μύτη κι αν δεν υπήρχαν οι πιο ψυχραιμοί της παρέας, θα πλακωνόμασταν στο ξύλο». Από την εικόνα δυο ατόμων που, καθώς διαπληκτίζονται, φέρνει ο ένας πολύ κοντά το πρόσωπό του στο πρόσωπο του άλλου, θέλοντας να δείξει πως δε φοβάται μια δυναμική αναμέτρηση. βλ. και φρ. *πέφτω μύτη με μύτη (με κάποιον)*.
- *έφαγε η μύτη του χώμα*, βλ. συνηθέστ. *έφαγε η μούρη του χώμα*, λ. μούρη.
- *έχει γερή μύτη*, **α.** έχει δυνατή όσφρηση: «μπορεί να ξεχωρίσει όλες τις μυρουδιές, γιατί έχει γερή μύτη» **β.** έχει μεγάλη διαίσθηση: «πάντα καταλαβαίνει τι πρόκειται να γίνει, γιατί έχει γερή μύτη».
- *έχει δυνατή μύτη*, βλ. φρ. *έχει γερή μύτη*.
- *έχει καλή μύτη*, βλ. φρ. *έχει γερή μύτη*.
- *έχει μεγάλη μύτη*, βλ. φρ. *έχει ψηλά τη μύτη*.

- έχει μύτη, βλ. φρ. έχει γερή μύτη·
- έχει μύτη σαν μελιτζάνα, βλ. λ. [μελιτζάνα](#)·
- έχει παντού τη μύτη του ή έχει τη μύτη του παντού, βλ. συνηθέστ. χώνει παντού τη μύτη του·
- έχει ψηλά τη μύτη, είναι ψηλομύτης, είναι ακατάδεχτος, περνιέται για μεγάλος: «δεν καταδέχεται να μιλήσει σε κανέναν, γιατί έχει ψηλά τη μύτη»·
- έχει ψηλή μύτη, το υπονοούμενο στην περίπτωση αυτή είναι πως, ο άντρας για τον οποίο γίνεται λόγος, έχει μεγάλο πέος, γιατί αυτή η εντύπωση επικρατεί στο πλατύ κοινό. Ιδίως, η μεγάλη μύτη, ταυτίζεται συνήθως με τους Ποντίους, από όπου και η έκφραση *την έχει ποντιακή* (ενν. την πούτσα, την ψωλή), δηλαδή έχει μεγάλο πέος· βλ. και φρ. έχει ψηλά τη μύτη·
- έχω μύτη εγώ! επαινετική ή θαυμαστική έκφραση για το άτομό μας τη στιγμή που επαληθεύεται κάποια διαίσθησή μας. Συνήθως συνοδεύεται από παράλληλη χειρονομία με το δείκτη του χεριού να χτυπάει αλλεπάλληλες φορές με την άκρη του πάνω στο ρουθούνι μας·
- η μύτη του κοιτά το ταβάνι, είναι ακατάδεκτος, υπερόπτης: «έπιασε κι αυτός κάτι λεφτουδάκια κι από τότε η μύτη του κοιτά το ταβάνι»·
- η μύτη του να πέσει, δε σκύβει να τη σηκώσει, είναι ψωροπερήφανος: «αν μάθει πως είσαι φτωχός, δε θα σε κάνει παρέα, γιατί, η μύτη του να πέσει, δε σκύβει να τη σηκώσει, μια και πιστεύει πως κατάγεται από αριστοκρατική οικογένεια»·
- η μύτη του να πέσει, δε σκύβει να την πιάσει, βλ. φρ. η μύτη του να πέσει δε σκύβει να τη σηκώσει·
- η μύτη του φτάνει στον ουρανό, είναι υπερβολικά ακατάδεκτος, υπερβολικά υπερόπτης: «απ' τη μέρα που πέρασε στο πανεπιστήμιο, η μύτη του φτάνει στον ουρανό και δεν καταδέχεται να μας πει ούτε καλημέρα»·
- ήρθα μύτη με μύτη (με κάποιον), **α.** συναντήθηκα απρόσμενα, ξαφνικά, πρόσωπο με πρόσωπο με κάποιον: «όπως έστριψα απ' τη γωνία, ήρθα μύτη με μύτη με τον τάδε». **β.** ήρθα αντιμέτωπος με κάποιον έτοιμος να μαλώσω μαζί του: «μου πέταξε ένα υπονοούμενο κι ήρθα μύτη με μύτη μαζί του, κι αν δεν έμπαιναν οι άλλοι στη μέση, θα γινόμασταν μπίλιες». Από την εικόνα δυο ατόμων που, λίγο πριν μαλώσουν μεταξύ τους, ανταλλάσσουν σκληρά λόγια ή ύβρεις, πλησιάζοντας απειλητικά ο ένας στο πρόσωπο του άλλου για να δείξουν πως δε φοβούνται·
- και το κουνούπι μπαίνει στη μύτη, βλ. λ. [κουνούπι](#)·
- καθαρίζω τη μύτη μου, βγάζω τις βλέννες από τη μύτη μου, φυσώντας πότε το ένα μου ρουθούνι και πότε το άλλο ή και τα δυο ταυτόχρονα μέσα στο μαντίλι μου: «δεν έχω συνηθίσει να καθαρίζω τη μύτη μου μπροστά σε κόσμο». Ένας άλλος αγενής τρόπος καθαρίσματος της μύτης γίνεται με τον αντίχειρα ή το δείκτη του χεριού μας, που εισχωρεί βαθιά μέσα στα ρουθούνια μας και αποδίδεται ειρωνικά με τη φρ. *κάνω ανασκαφές*, βλ. λ. ανασκαφή· βλ. και φρ. *φυσώ τη μύτη μου*·
- κάνει μύτη, **α.** (για ρούχα) κρεμάει σε κάποιο σημείο: «ο ποδόγυρος θέλει λίγο μάζεμα στο πίσω μέρος, γιατί κάνει μύτη». **β.** (για στεριά) λέγεται για προεξοχή που εισχωρεί στη θάλασσα: «στ' ανατολικά του κόλπου της Θεσσαλονίκης η στεριά κάνει μύτη δημιουργώντας έτσι το ακρωτήριο Καραμπουρνάκι»·
- κατέβασε τη μύτη του, βλ. συνηθέστ. έπεσε η μύτη του·
- κάτω απ' τη μύτη μου, λέγεται για κάτι που γίνεται εντελώς μπροστά μου: «προσπαθούσε, ο αλήτης, να βάλει χέρι στην αδερφή μου κάτω απ' τη μύτη μου || έβαλε χέρι στο ταμείο κάτω απ' τη μύτη μου κι όμως δεν τον πήρα μυρουδιά»·
- κλείνει τη μύτη και βουτάει, ενεργεί παράτολμα, απερίσκεπτα: «δεν έχει ποτέ φοβηθεί τίποτα στη ζωή του κι

όταν το φέρει η στιγμή, κλείνει τη μύτη και βουτάει». Από την εικόνα του ατόμου που, όταν πέφτει από ύψος στο νερό (θάλασσα, λίμνη, ποταμός) κλείνει με τα δάχτυλά τη μύτη του για να μην μπει στα ρουθούνια του νερό, γιατί, όταν συμβεί αυτό, είναι οδυνηρό·

- κρατώ τη μύτη μου, κλείνω τα ρουθούνια μου με την παλάμη μου ή τα πιέζω με τον αντίχειρα και το δείκτη του χεριού μου για να αποφύγω κάποια δυσάρεστη μυρουδιά: «κάθε φορά που έρχεται τ' αυτοκίνητο ν' αδειάσει το βόθρο του εξοχικού μου, κρατώ τη μύτη μου»·

- λύθηκε η μύτη μου, βλ. φρ. άνοιξε η μύτη μου·

- μάτωσε η μύτη μου, βλ. φρ. άνοιξε η μύτη μου·

- μεγαλώνει η μύτη σου, λες ψέματα: «αποκλείεται να σε πιστέψω, γιατί μεγαλώνει η μύτη σου» Αναφορά στον Πινόκιο·

- μην κοιτάς τη στραβή μου μύτη, κοίτα την ίσια μου τύχη, βλ. λ. [τύχη](#)·

- μιλάει με τη μύτη, λόγω παθολογικών συνήθως αιτιών μιλάει με βουλωμένη τη μύτη του, μιλάει ένρινα: «έχει κρεατάκια ο άνθρωπος, γι' αυτό μιλάει με τη μύτη»·

- μου βγήκε απ' τη μύτη, **α.** (για φαγητά) δεν πρόλαβα να το ευχαριστηθώ, γιατί με διέκοψαν στη μέση ή, αμέσως μόλις το έφαγα, συνέβη κάτι που με στενοχώρησε: «έφαγα τόσο ωραίο φαγητό, αλλά μου βγήκε απ' τη μύτη γιατί, μετά το γεύμα υποχρεώθηκα να ξεφορτώσω ολόκληρο φορτηγό». **β.** μικρή ευχαρίστηση, όφελος ή κέρδος το πλήρωσα με πολλαπλάσια ζημία ή κόπο: «πήγαμε το βράδυ στα μπουζούκια να διασκεδάσουμε, αλλά μου βγήκε απ' τη μύτη, γιατί πληρώσαμε τον κούκο αηδόνι || κέρδισα πέντε φράγκα απ' αυτή τη δουλειά, αλλά μου βγήκε απ' τη μύτη, γιατί σκοτώθηκα μέχρι να την τελειώσω»·

- μου μπαίνει σαν κουνούπι στη μύτη, βλ. λ. [κουνούπι](#)·

- μου μπαίνει στη μύτη, είναι ενοχλητικός ή ενεργεί προκλητικά εναντίον μου: «να του πεις να μη μου μπαίνει άλλο στη μύτη, γιατί, αν αγριέσω, μαύρο φίδι που τον έφαγε». (Λαϊκό τραγούδι: μου γίνανε στενός κορσές και **μου μπήκανε στη μύτη, έλα πάρ' το μου φωνάζουν, κι ειν' κορίτσι από σπίτι**). Από την εικόνα του ατόμου που, όταν μπει ξαφνικά κάτι μέσα στη μύτη του, έντομο ή άλλη μικρή ακαθαρσία, αντιδρά έντονα· βλ. και φρ. μου μπαίνει στο ρουθούνι, λ. ρουθούνι·

- μου παραμπαίνει στη μύτη, επιτείνει την αμέσως παραπάνω φράση: «να πεις του φίλου σου να μη μου παραμπαίνει στη μύτη, γιατί θα χάσω την υπομονή μου και θα του σαπίσω στο ξύλο». (Λαϊκό τραγούδι: πώς να τη βγάλω, ρε γυναίκ', από το σπίτι γιατί **μου έχει παραμπεί πολύ στη μύτη**)· βλ. και φρ. μου παραμπαίνει στο ρουθούνι, λ. ρουθούνι·

- μου 'σπασε τη μύτη, **α.** μου προκάλεσε ρινορραγία από χτύπημα που μου κατάφερε στη μύτη και, κατ' επέκταση, με έδειρε, με νίκησε: «πέταξε μια πέτρα από μακριά και μου 'σπασε τη μύτη || του 'βρισα πάνω στο θυμό μου τη μάνα του κι αυτός έπεσε αγριεμένος απάνω μου και μου 'σπασε τη μύτη». **β.** (για μυρουδιές, ιδίως φαγητών ή αρωμάτων) την αισθάνθηκα έντονα: «τηγάνιζε η γυναίκα μου κεφτεδάκια στην κουζίνα και μου 'σπασε τη μύτη (η μυρουδιά) || είχε πασαλειφτεί τόσο πολύ με άρωμα, που μου 'σπασε τη μύτη»·

- μου το 'βγαλε απ' τη μύτη, έγινε αιτία, ώστε κάποια ευχαρίστηση ή κέρδος που αποκόμισα να το πλήρωσω με πολλαπλάσια ζημία: «με πήγε στα μπουζούκια να με κεράσει, αλλά έγινε αιτία να πλακωθώ στο ξύλο μ' έναν απ' το διπλανό τραπέζι κι έτσι, το ουίσκι που με κέρασε, μου το 'βγαλε απ' τη μύτη»·

- μου τρύπησε τη μύτη, (για μυρουδιές, ιδίως φαγητών ή αρωμάτων), βλ. φρ. μου 'σπασε τη μύτη·

- μου χτύπησε άσχημα στη μύτη, αισθάνθηκα, μύρισα μια άσχημη μυρουδιά: «άδειαζαν το βόθρο του σπιτιού τους, γι' αυτό μου χτύπησε άσχημα στη μύτη»·

- μου χτύπησε στη μύτη, (για μυρουδιές, ιδίως φαγητών ή αρωμάτων) μου μύρισε: «μόλις μπήκα στο σπίτι, μου χτύπησε στη μύτη η φασουλάδα που μαγείρευε η μάνα μου»·
- μπουκώνει τη μύτη του, (στη γλώσσα των ναρκωτικών) είναι χρήστης κοκαΐνης: «είναι παιδί από οικογένεια, κι όμως, μπουκώνει τη μύτη του»·
- μπούκωσε η μύτη μου, συναχώθηκα: «δεν ντύθηκα καλά το πρωί που έφυγα για τη δουλειά και μπούκωσε η μύτη μου»·
- μπροστά απ' τη μύτη μου, βλ. συνηθέστ. κάτω απ' τη μύτη μου·
- μύτη με μύτη, αντικριστά με την αιχμηρή τους άκρη: «κρέμασε στον τοίχο τα σπαθιά μύτη με μύτη»·
- όλα τα γουρούνια, μια μύτη έχουνε, βλ. λ. [γουρούνι](#)·
- πατώ στις μύτες, περπατώ πολύ προσεκτικά, προσπαθώντας να μην κάνω θόρυβο για να μη γίνω αντιληπτός: «κάθε φορά που γυρίζω αργά στο σπίτι, πατώ στις μύτες για να μη με πάρει μυρουδιά ο πατέρας μου»·
- πατώ στις μύτες των παπουτσιών μου, βλ. συνηθέστ. πατώ στις μύτες·
- πατώ στις μύτες των ποδιών μου, βλ. φρ. πατώ στις μύτες·
- περπατώ στις μύτες, βλ. φρ. πατώ στις μύτες·
- περπατώ στις μύτες των παπουτσιών μου, βλ. συνηθέστ. πατώ στις μύτες·
- περπατώ στις μύτες των ποδιών μου, βλ. φρ. πατώ στις μύτες·
- πέφτουν μύτες, κάνει αφόρητο κρύο: «ντύσου καλά πριν βγεις έξω, γιατί με την αλλαγή του καιρού πέφτουν μύτες». Συνών. πέφτουν αφτιά·
- πέφτω μύτη με μύτη (με κάποιον), έρχομαι πρόσωπο με πρόσωπο με κάποιον σε τυχαία συνάντηση: «όπως έστριβα τη γωνιά, έπεσα μύτη με μύτη με κάποιον που είχα μήνες να τον δω»·
- πιάνω τη μύτη μου, βλ. φρ. κρατώ τη μύτη μου·
- πουδράρω τη μύτη μου, **α.** (στη γλώσσα των ναρκωτικών) εισπνέω, ρουφώ ναρκωτική σκόνη με τη μύτη, σνιφάρω: «κάποια στιγμή μπήκαμε με τον τάδε στην τουαλέτα για να πουδράρουμε τη μύτη μας». Από το σημάδι που αφήνει η ναρκωτική σκόνη, όταν έρχεται σε επαφή με τη μύτη, και που παρομοιάζεται με την πούδρα. **β.** (ειδικά για γυναίκα) μακιγιάρωμα: «στάθηκε για λίγο σ' ένα καθρέφτη και διακριτικά πούδραρε τη μύτη της»·
- σηκώνω μύτη, αυθαδιάζω: «μόλις τον δεις να σηκώνει μύτη, βάλ' του στη θέση του»· βλ. και φρ. σηκώνω τη μύτη μου·
- σηκώνω τη μύτη (μου), επαίρομαι, γίνομαι αλαζονικός: «έχω μάθει να μη σηκώνω τη μύτη, γιατί η ζωή ρόδα είναι και γυρίζει και δεν ξέρει κανείς πώς έρχονται τα πράγματα». (Λαϊκό τραγούδι: *τώρα το πήρες αψηλά και σήκωσες τη μύτη· φαντάστηκες πως ήσουνα η ωραία Αφροδίτη*)· βλ. και φρ. σηκώνω μύτη·
- σκάω μύτη, **α.** παρουσιάζομαι, εμφανίζομαι κάπου, ιδίως ύστερα από πολύ καιρό απουσίας: «κι εκεί που δεν ξέραμε πού ήταν, έσκασε ξαφνικά μύτη στο καφενείο». **β.** (για χαρτοπαίγνιο) δείχνω τα λεφτά μου για να μπω στο παιχνίδι: «σκάσε μύτη να δούμε πρώτα τι λεφτά έχεις, και μετά μπαίνεις στο παιχνίδι». Συνών. δείχνω φως·
- στάζει η μύτη μου, βλ. φρ. τρέχει η μύτη μου·
- το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται, βλ. λ. [πουλί](#)·

- το περνώ χαλκά στη μύτη, βλ. λ. [χαλκάς](#).
- το 'πιασα με τη μύτη μου, βλ. συνηθέστ. το μυρίστηκα, λ. μυρίζομαι.
- τον σέρνει απ' τη μύτη, του έχει επιβληθεί απόλυτα και τον αναγκάζει να τον ακολουθεί όπου αυτός θέλει, ή τον αναγκάζει να κάνει ό,τι αυτός αποφασίζει: «είναι τόσο ερωτευμένος μαζί της, που τον σέρνει απ' τη μύτη». Από την εικόνα του αρκουδιάρη, που σέρνει την αρκούδα του όπου αυτός θέλει μέσα στους δρόμους ή την αναγκάζει να κάνει ό,τι αυτός θέλει, οδηγώντας τη μ' ένα σκοινί δεμένο στο χαλκά που της έχει περάσει στη μύτη. Πρβλ.: *να φύγω και να κουνηθώ δε μ' άφην' απ' το σπίτι κι ένα χαλκά από σίδηρο μου πέρασε στη μύτη* (Λαϊκό τραγούδι).
- τον τραβάει απ' τη μύτη, βλ. φρ. τον σέρνει απ' τη μύτη. (Λαϊκό τραγούδι: *θαρρείς πως με τραβάς από τη μύτη, γιατί είσαι από τζάκι κι από σπίτι*).
- τον τρώει η μύτη του, με τις ενέργειες ή τις πράξεις του είναι σαν να επιδιώκει να υποστεί κάποια τιμωρία, ιδίως σαν να επιδιώκει να φάει ξύλο: «δεν ξέρω τι επιδιώκει μ' αυτά που κάνει, αλλά μου φαίνεται πως τον τρώει η μύτη του». Από το ότι από παλιά υπάρχει η λαϊκή δοξασία πως, όταν κανείς νιώθει κνισμό στη μύτη του, θα φάει ξύλο.
- τον φαγουρίζει η μύτη του, βλ. φρ. τον τρώει η μύτη του.
- του περνώ το χαλκά στη μύτη (ενν. και τον τραβώ), βλ. λ. [χαλκάς](#).
- του 'σπασα τη μύτη, τον έδειρα άγρια, τον ξυλοφόρτωσα, του άνοιξα τη μύτη από το ξύλο που του έδωσα: «επειδή δεν έπαψε στιγμή να με βρίζει, σηκώθηκα και του 'σπασα τη μύτη».
- του το 'βγαλα απ' τη μύτη, έγινα αιτία να πληρώσει με πολλαπλάσια ζημία κάποια ευχαρίστηση ή κέρδος που αποκόμισε από κάπου: «με πήγε στα μπουζούκια να διασκεδάσουμε, αλλά έκανα τόσο μεγάλο λογαριασμό που του το 'βγαλα απ' τη μύτη».
- του 'τριψα τη μύτη στο χώμα, βλ. λ. χώμα.
- τραβώ τη μύτη μου, βλ. συνηθέστ. φουσώ τη μύτη μου.
- τρέχει η μύτη μου, έχω καταρροή, έχω συνάχι: «μόλις κρυώσω λιγάκι, τρέχει η μύτη μου».
- τρέχει η μύτη μου νερό, έχω έντονη καταρροή, η βλέννα μου τρέχει από τη μύτη μου είναι πολύ αραιή: «άρπαξα τέτοιο κρύωμα, που τρέχει η μύτη μου νερό».
- τρίβω τη μύτη μου, βρίσκομαι σε αμηχανία: «όταν έφεραν μπροστά του αυτόν που τον είδε να βάζει χέρι στο ταμείο, άρχισε να τρίβει τη μύτη του».
- φουσώ τη μύτη μου, την καθαρίζω φουσώντας δυνατά τα ρουθούνια μου για να παρασυρθούν στο μαντίλι μου οι βλέννες που υπάρχουν μέσα σε αυτή: «κάποια στιγμή αποτραβήχτηκε σε μια γωνιά και φύσηξε τη μύτη του στο μαντίλι του». Ένας άλλος τρόπος φουσίματος της μύτης, που παρατηρείται συνήθως σε άξεστους ή λαϊκούς ανθρώπους, είναι το κλείσιμο του ενός ρουθουνιού με τον αντίχειρα, ελαφρό σκύψιμο μπροστά και δυνατό φύσημα του άλλου ρουθουνιού και αντιστρόφως, με αποτέλεσμα να πεταχτεί η βλέννα στη γη.
- χαμηλώνω τη μύτη ή χαμηλώνω τη μύτη μου, εγκαταλείπω την υπεροπτική, την αλαζονική μου στάση: «μόλις κατάλαβε πως η ευτυχία δεν είναι αιώνια και πως σήμερα είμαστε κι αύριο δεν είμαστε, χαμήλωσε τη μύτη του κι έγινε πιο καταδεκτικός».
- χώνει παντού τη μύτη του ή χώνει τη μύτη του παντού, ανακατεύεται, επεμβαίνει απρόσκλητος σε υποθέσεις που δεν τον αφορούν: «έχει μανία να χώνει παντού τη μύτη του». Συνών. *χώνει παντού τη μούρη του / χώνει παντού την ουρά του*.

- χώνει τη μύτη του (κάπου), επεμβαίνει αδιάκριτα κάπου: «η υπόθεση δε σ' αφορά καθόλου, γι' αυτό μη χώνεις τη μύτη σου»·

- ψήλωσε τη μύτη του, βλ. φρ. έχει ψηλά τη μύτη.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας